

Samospráva ako hlavný aktér kreovania miestnych komunit (komunitnej práce) prostredníctvom neformálneho vzdelávania

Local government as a major actor of creating the local communities (community work) through non-formal education

Gizela Brutovská, Daniela Hrehová

Abstract

The aim of the article is to illustrate the context of the interdisciplinary approach which is related to the intervention in local communities through non-formal form of education and its approaches, methods and skills used in it. The emphasis is placed on a systematic approach to help the community by self-government to become a major part of the regeneration of their neighborhood. It includes aspects of training, organizational and personal development, resource planning, while they are planned and knowingly organized with the help of information and communication technologies. These technologies help to create network capital – they stimulate connections between people, which can lead to social transactions – sharing of information, instrumental and emotional support and so on.

Keywords: local communities, social networks, partnerships, non-formal education, community audit

Úvod

Tradičné komunity v obciach a malých mestách na Slovensku v súčasnosti, zvlášť s vysokou koncentráciou sociálne exkludovaných skupín, sú zvyčajne charakterizované hierarchickými a autoritatívnymi spoločenskými a politickými vzťahmi, „amorálnym individualizmom“ medzi ľuďmi, ktorí si navzájom nedôverujú a závidia. Absentujú vzťahy s väčším množstvom dobrovoľnej občianskej participácie na báze osobnej slobody a solidarity voči ostatným. Vzájomná dôvera, spolupráca a komunikácia sú však najdôležitejšími prvkami sociálneho kapitálu, ktorý môže samospráva využiť na rozvoj miestnej komunity bez potreby

zásahu zhora. Charakteristickým rysom štruktúry slovenských sídel je, že najpočetnejšiu skupinu tvoria malé obce, ktorých štruktúra a charakter sa postupne mení pod vplyvom nástupu globálnej transformácie spoločnosti. Dochádza k odchodu mladých ľudí za prácou, vymieraníu populácie a prehľbovaniu nezamestnanosti. Slovenský vidiek je charakteristický okrem vysokého podielu vekovo staršej generácie aj početným zastúpením etnických minorít, hlavne Rómov na východe a juhovýchode Slovenska, v dôsledku čoho dochádza k rastúcej sociálnej nerovnosti úzko sporej s chudobou. Sociálne väzby a vzťahy v miestnych komunitách sa rozkladajú. Vytrácajú sa také fenomény ako susedské vzťahy, spolunažívanie, pohostinnosť a aktivita. Sociálne siete sa prerušujú a sociálna izolácia vyúsťuje do rodinnej uzavretosti (Gajdoš, Pašiak 2009). Rodina predstavuje veľmi dôležitý zdroj podpory pre domácnosti, špeciálne pre chudobné. Pomáhajú si nielen finančne a materiálne, prácou, ale tiež morálne (Rochovská, Majo, Káčerová 2014). Je však zjavná tendencia slabnutia foriem sociálnej solidarity mimo rodín. Táto situácia nepriaznivo ovplyvňuje formovanie miestnych komunit a ich ochotu akýmkoľvek spôsobom participovať pri riešení spoločných problémov. Ak k tomu pridáme vplyv informačno-komunikačných technológií a médií, ktoré v roztrúsených a oddelených komunitách znižujú neformálny kontakt a prehľbujú vzájomnú nedôveru medzi komunitami rôznymi nepravdivými a ničím nepodloženými informáciami, dokonca môžeme hovoriť až o "dehumanizácii" sociálneho prostredia. Príkladov, ako sa môže znovu obnoviť sociálny kapitál miestnych komunit pomocou mobilizácie vnútorných kapacít komunit, je na Slovensku niekoľko. Sú to predovšetkým niektorí starostovia obcí a primátori malých miest, ktorí vďaka svojej osobnej autorite a charizme sporej s efektívnym využívaním sociálneho kapitálu dokážu vhodne kreovať miestne komunity a komunitnú prácu. Príspevok reflektuje ďalšiu možnosť, a to v podobe kreovania siete miestnych komunit realizáciou komunitného auditu, kde hlavnú úlohu neformálneho edukátora zohráva miestna samospráva, a to buď volení zástupcovia (starostovia a poslanci) alebo zamestnanci obce.

1. Miestne komunity a komunitná práca

Výrazom miestna komunita, v kontexte tohto príspevku, je myslené miestne spoločenstvo spojené priamymi väzbami obyvateľov navzájom a obyvateľov s miestom, kde žijú a trávajú väčšinu svojho voľného času. Takéto miesto je spravované miestnou/lokálnou samosprávou, ktorá by mala najlepšie poznať svoju komunitu, keďže má k nej najbližšie.

O zmenenej pozícii miestnej samosprávy v súvislosti s priamou podporou komunitnej angažovanosti diskutuje Cochrane (1994). Hovorí o ich novej role – tzv. strategickom manažmente, ktorého úlohou je splnomocňovanie komunit, ktoré miestna samospráva spravuje, k podielu na moci. Dôraz je sústredený na potreby artikulované členmi komunity. Podľa Phillipsa a Bermana (2001) významná časť sociálnych, kultúrnych a politických práv

a povinností sa uskutočňuje vo vzťahu jednotlivec – komunita, môžeme tak hovoriť o tzv. komunitnom občianstve. To sa však nerealizuje automaticky, ale sú potrebné investície do stimulovania záujmu občanov komunity na participácii, tiež do schopností kompetentne a efektívne participovať. Zásadnou podmienkou úspechu je miera sociálneho kapitálu prítomného v miestnej komunite, resp. investície (časovej, priestorovej, finančnej, informačnej a pod.) do procesu jeho vytvárania. Sociálnym kapitálom Putnam (1995) rozumie prvky spoločenskej organizácie, ako sú sociálne siete, normy a vzájomná dôvera (medzi ľuďmi a medzi ľuďmi a inštitúciami), ktoré zlepšujú koordináciu a kooperáciu pre spoločný prospech. Investície do sociálneho kapitálu sú podľa neho rovnako dôležité ako investície do lokálnej infraštruktúry a ľudského kapitálu, pretože zvyšujú prínos týchto investícií. Môžu byť veľmi dôležité pri budovaní silných komunit, v boji proti sociálnemu vylúčeniu a hľadani základu pre dlhodobý ekonomický rozvoj. Pre vzostup sociálneho kapitálu obsiahnutého v sociálnych sieťach občianskej angažovanosti sú podľa Putnama (1995) dôležité tieto prvky: určitý typ organizácií prítomných v komunite, konkrétna existencia združení a organizovaného života, určitý typ sociálnej štruktúry, konkrétne horizontálne nie však vertikálne siete, priestor pre využívanie sociálneho kapitálu komunity, pretože ten sa vďaka investovaniu množí, ale naopak „depozitovaním“ postupne zaniká. Putnam (1995) konštatuje, že siete občianskej angažovanosti zintenzívňujú normu generalizovanej reciprocitu a podporujú vznik vzájomnej dôvery. Tieto siete tiež zlepšujú koordináciu a komunikáciu medzi členmi a inštitúciami komunity, a tak umožňujú jednoduchšie riešiť dilemy kolektívnej akcie a súčasne znižujú šance pre rôzne formy oportunistiky. Môžu slúžiť ako príklady dobrej praxe, pretože obsahujú skúsenosti minulých úspechov pri spolupráci. Upevňujú kolektívnu identitu a zoslabujú individualizmus a egoizmus.

Prepojenie medzi sociálnym kapitálom a prácou v miestnych komunitách a s miestnymi komunitami zahŕňa nasledujúce (Henderson, Thomas 2007):

- Práca v miestnych komunitách sa dá robiť len vtedy, ak miestni obyvatelia majú motiváciu dobrovoľne jej venovať svoj čas a energiu. Pri vysokej miere nedôvery a nedostatočnej spolupráci je komunitná práca praktikovaná výrazne selektívne a izolovane jedným subjektom. V prípade, že ide znevýhodnené komunity, je to na Slovensku vo väčšine prípadov len samospráva a štátna správa, kto participuje na riešení problémov danej komunity, napr. komunitné centrá sú prevažne navštevované len členmi znevýhodnenej skupiny pod kontrolou obce, neziskového sektora poprípade štátnej správy. Ak by však mala komunitná práca byť efektívna, musí existovať aspoň minimálna miera dôvery a záujmu všetkých zúčastnených, ako aj potenciál pre spoluprácu.

- Komunitná práca začína stavať na slabom, či zanedbávanom sociálnom kapitále. Hlavným záujmom práce v miestnych komunitách je spojiť ľudí do neformálnych skupín a formálnejších organizácií. Objavujú sa slová ako „umožňovať“, „uľahčovať“ a „povzbudzovať“, pretože vždy hľadá spôsoby, ako primäť ľudí k spoločnému konaniu. Práve s tým súvisia pojmy ako „svojpomoc“ či „komunitné konanie“.
- Práca v komunitách závisí od jednotlivcov (ktorí sa môžu stať lídrami komunity), ktorí dokážu presvedčiť ostatných, jednotlivcov alebo skupiny, že sa oplatí dať komunite a riešeniu jej problémov šancu. Sú to kľúčoví členovia miestnych neformálnych sietí.
- Zamestnanci a volení zástupcovia miestnej samosprávy musia byť v komunitách veľmi aktívni, lebo práve tam môžu budovať záujem, odhodlanie a vôľu kooperovať, vytvárať mechanizmy na vyjednávanie a presadzovanie dohôd, zakladať formálne aj neformálne organizácie v lokalite a pod. Zároveň však musia udržiavať prepojenia s verejnými a súkromnými držiteľmi zdrojov, ktoré môžu komunitu podporovať.

Adamson a Bromiley (2008) vo svojej práci uvádzajú bariéry, ktoré môžu zamedziť vytvoreniu partnerstva. Sú to:

- Schopnosť aktérov podieľať sa efektívne na aktivitách partnerstva – tzv. kapacita komunity. Tu by sme mohli zaradiť napr. nedostatok vzdelaných ľudí v miestnych komunitách, ktorí budú schopní flexibilne reagovať na potreby objavujúce sa pri realizácii aktivít.
- Kompetentnosť miestnej samosprávy - zamestnancov, ktorí sú organizátormi partnerstva, citlivo pristupovať ku komunitným záležitostiam. Nevhodné je paternalistické chápanie vzájomného vzťahu, v ktorom členovia komunity nie sú skutočnými partnermi. To môže viesť na jednej strane k rešpektu, ktorý môže vyústiť až do deprivácie.
- Externé faktory ovplyvňujú prispôsobovanie miestnym podmienkam. Neformálnosť partnerov v komunite môže byť prekážkou v prípade, že je potrebné podrobiť partnerstvo formálnemu postupu – napr. auditu, meraniu výkonu a efektivity a pod.
- Nejasnosť v zadaní a v pokynoch pre komunitné aktivity. Ukazuje sa, že neurčitost' a nejasnosť dokumentov môže viesť k rozdrobeniu aktivít, ktoré v konečnom dôsledku nevedú k žiaducej zmene.

- Inštitucionálne rezistencia. Zo strany municipality môže byť prekážkou neschopnosť vymaniť sa zo stereotypu poskytovateľa verejných služieb a s tým súvisiace odmietanie participácie, odmietanie výhod, ktoré partnerstvo poskytuje.

Informačno-komunikačné technológie pomáhajú vytvárať sieťový kapitál. Zvyšujú možnosti nachádzania spoločného. Pre znevýhodnené komunity, ktoré komunikujú s inými, nezávisle od miesta, je to nový sociálny kapitál, ktorý predtým neexistoval. Pre miestnu samosprávu predstavujú vhodný nástroj napr. na budovanie „virtuálnych komunít“, podporu a pomoc existujúcim miestnym komunitám pri neformálnom vzdelávaní, posilňovaní komunikácie, organizovaní a motivovaní ľudí vzájomne sa stretávať. Ako ukazujú viaceré výskumy (Matthews 2016, Dabinett 2000) IKT prispievajú k budovaniu nových sociálnych sietí, kreovaniu zručnosti a angažovanosti širšieho okruhu ľudí, vrátane silnejších väzieb medzi zainteresovanými. Musia však byť už zavedené správne kontextové podmienky, najmä prepojenia na existujúce aktivity. Napr. internetová alebo facebooková stránka, založená komunitou, umožní ľuďom s podobnými názormi zdieľať novinky, propagovať akcie v komunite, vytvárať adresár miestnych kontaktov a dávať dokopy nápady. Použitie videa ako informačného nástroja o udalostiach a aktivitách, ktoré sa v komunite konajú, alebo priame on-line zdieľanie udalostí, môže priťahnuť k aktivite aj doposiaľ pasívnych členov komunity. Môže zároveň slúžiť ako spojovací nástroj pre jednotlivcov alebo skupiny, ktorí majú spoločné starosti, resp. riešia podobné situácie. Na druhú stranu však využívanie IKT pri vytváraní partnerstiev môžu so sebou prinášať aj určité negatíva, prípadne riziká. K využívaniu internetu je potrebné splniť dve základné podmienky: musí byť k nemu prístup a musíme s ním vedieť pracovať. Prístup a potrebné znalosti môžu byť ovplyvnené ako finančnou nedostupnosťou, tak aj nezáujmom využívať ho. Niektoré komunity, napr. sociálne exkludované, ale aj napr. seniori, s tým však môžu mať problém.

2. Neformálne vzdelávanie pre komunitu a v komunite - príklad komunitný audit

Neformálne vzdelávanie je súčasťou celoživotného vzdelávania a jednou z možností kde môže organizovane, dobrovoľne a bezplatne prebiehať je miestna samospráva. Zahŕňa učenie sa konaním, rast a rozvoj človeka prostredníctvom sebarealizácie, uspokojovania individuálnych a skupinových (komunitných) záujmov. Medzi základné princípy neformálneho vzdelávania pre komunitu a v komunite patrí občianska angažovanosť v prostredí a v prospech miestnej komunity, prepojenie sa učenia s reálnym životom v miestnej komunite a snaha premeniť vlastnú aktívnu skúsenosť v podnet pre učenie sa. Podľa Carol Packham (1998) princípy neformálneho vzdelávania pre komunitu a v komunite je možné uplatniť pri vypracovaní, napr. komunitného auditu. Ten môžeme definovať ako participatívny prístup

umožňujúci zhodnotenie potrieb a zdrojov miestnych komúní, s miestnymi komunitami a pre miestne komunity. Podlieha piatim základným princípom: princíp triády, princíp rovnosti (jednotliví účastníci sú voči sebe v rovnoprávnom postavení, nikto nesmie byť vylúčený), princíp dohody (preferencia konsenzuálneho spôsobu rozhodovania), princíp transparentnosti (všetko je verejné) a princíp priamej úmery (veľký význam majú procesuálne charakteristiky, ktoré samy o sebe majú byť prínosom pre miestnu komunitu). Henderson a Thomas (2007) popisujú na základe príkladu Ruth Stewart (Rural Community Network) tento prístup vo svojej monografii *Zručnosti komunitnej práce v susedstvách*. Podľa nich vykonanie komunitného auditu je dôležité k tomu, aby bolo možné identifikovať potreby a otázky, ktoré trápia komunitu, aby tiež bolo možné poskytnúť dôkazy o vnímaných potrebách, tam kde predtým existovali len neoficiálne dôkazy, a tiež k uľahčiti integrovanú a zameranú reakciu na potrebu. Na Slovensku by komunitný audit mal byť súčasťou každého komunitného plánu sociálnych služieb, ktorý je zo zákona povinná vypracovať každá miestna a regionálna samospráva. Vo väčšine prípadov však ide o formálne dokumenty, na príprave ktorých sa podieľali konzultantské externé firmy, čo znemožňuje podľa Hendersona a Thomasa (2007) okrem iného správnu identifikáciu potrieb komunity a odpovedí na ne, zvýšiť počet členov komunity zúčastnených na živote komunity, nájsť dodatočné zdroje a služby nasmerované do komunity, vznik produktívnych vzťahov s dobrovoľníkmi, rozpočtovými a súkromnými inštitúciami, ktorých práca má dosah na komunitu a pod.

Procesy vytvárania komunitného auditu predpokladajú účasť edukátora. Podľa Šeráka (2009) môžeme identifikovať tieto roly edukátora: facilitátor (jeho úlohou je uľahčovať priebeh učenia, motivovať učiaceho sa, odstraňovať prekážky a bariéry alebo napomáhať pri orientácii v informačných zdrojoch), inštruktor (uplatní sa pri nácviku konkrétnych postupov), moderátor (organizuje stretnutia, aktivizuje a motivuje), tútor (metodik a poradca, ktorý je v kontakte s učiacimi sa, poskytuje spätnú väzbu a pomáha riešiť problémy), tréner (vedie praktický nácvik konkrétnych zručností), konzultant (poradca, ktorý poskytuje základné informácie, návody k štúdiu alebo odborné stanoviská) a animátor (ponúka pozitívnu motiváciu, predkladá kvalitné a atraktívne možnosti. Tieto úlohy môže pri vytváraní komunitného auditu vykonávať v prípade Slovenska napr. zamestnanec miestnej samosprávy, poslanec, člen komunity, a pod., ktorý musí byť podľa Hendersona a Thomasa (2007) optimistický a otvorený, pokiaľ ide o ich hodnoty a ciele a musí dať jasne najavo presvedčenie, že pomáhanie komunite žiť a rásť, bojovať s tendenciou komunity, obracať sa do seba a riskovať tak jej roztrieštenie. Umožňuje obyčajným ľuďom, aby sa stali aktívnymi v komunite a kladie dôraz na motiváciu, hlavne demotivovaných ľudí, ktorí sú na pokraji chudoby. Najvhodnejší je zamestnanec miestnej samosprávy, keďže medzi jeho hlavnú úlohu podľa Hendersona a Thomasa (2007) bude patriť:

- facilitovanie stretnutí, tvorivých dielní a cvičení,
- motivovanie a povzbudzovanie,
- zabezpečovanie, aby sa dospievalo k rozhodnutiam, ktoré budú následne aplikované v praxi,
- zabezpečovanie, aby sa proces držal stanovených termínov,
- poskytovanie informácií pre ostatných členov participujúcich na vytváraní komunitného auditu,
- poskytovanie kontaktov pre akýkoľvek vyžadovaný tréning,
- prepojenie s inými ľuďmi v akejkoľvek časti auditu.

Základné zdroje, ktoré sú potrebné na realizáciu komunitného auditu sú: sekretárska a úradná pomoc, telefón, počítač, papier na poznámky, kopírovací stroj, fascikle, projektor a pod. Okrem nich môžu byť potrebné ďalšie zdroje, ako doprava, rôzna „aparátúra“, ktorá je potrebná na konkrétne akcie. Ďalej sú to priestory na organizovanie stretnutí a na poskytovanie rôznych služieb, napr. poradenských.

Naopak nemal by zodpovedať za prijímanie rozhodnutí vo vzťahu k auditu (to môžu len všetci členovia komunity), plnenie úloh v mene či na miesto členov komunity, vykonávanie terénnej práce, zbieranie a analyzovanie výsledkov prieskumu (táto činnosť je vhodná pre experta), písanie správ a zastupovanie komunity na stretnutiach. Jeho prvoradou úlohou vo vzťahu ku komunitnému auditu má byť uľahčovanie auditnej skupine, aby dokázala iniciovať, vykonávať a ukončiť tento proces.

Auditná skupina je zložená z členov komunity, ale aj z ľudí mimo aktuálnej komunity, ktorí sú však oddaní myšlienke a disponujú nadšením. Optimálny počet členov takejto skupiny je okolo dvanásť. Už na začiatku je dobré, aby boli ľudia zo širšej komunity informovaní prostredníctvom čo najväčšieho počtu kanálov (tu svoju úlohu zohrávajú aj nové IKT, predovšetkým sociálne siete), že sa bude realizovať komunitný audit, tiež že môžu byť jeho súčasťou (napr. cez lokálne médiá, informačné brožúry, obecný rozhlas, verejné oznámenie, listy, ale tiež osobné oslovenia a pozvania). Je dobré mať v skupine osoby rôzneho veku, oboch pohlaví a s rôznym sociálnym postavením – komunita sa skladá aj z mladých, aj seniorov, žien i mužov, podnikateľov a matiek na materskej dovolenke. Je dobré mať v skupine ľudí rôznorodých, to napomôže nielen lepšie formulovať ciele a záujmy tejto komunity, ale zároveň aj viac zistiť o spôsobe ich oslovenia v širšom rozsahu. Taktiež to pomôže k zblížovaniu záujmov rôznych vrstiev obyvateľstva. Ak je v lokalite početná rómska komunita, prípadne vyšší podiel obyvateľov inej národnosti ako väčšina, je žiaduce, aby zástupca takejto komunity bol členom skupiny. Dôležité je, aby tam boli zástupcovia organizácií, napr. miestnej základnej školy, rôznych spolkov a občianskych združení, ktorí v danej lokalite vyvíjajú svoju

činnosť a tiež zástupcovia súkromného sektora a štátnych organizácií. Základom je, aby skupina vytvorila partnerstvo. Partnerstvo je zväčša definované ako spoločenstvo ľudí z rôznych sfér, najčastejšie zo všetkých troch sektorov (verejného, súkromného a tretieho), ktoré môže mať aj vlastnú právnu subjektivitu a ktoré je vytvorené za účelom dosahovania spoločných cieľov. Miestne partnerstvá sú také verejné rodiny. Ak dvaja ľudia plánujú spoločný život, nie je to len zo vzájomnej lásky, ale aj z túžby zdieľať život spoločne, spoločne vytvoriť rodinu, spoločne finančne hospodáriť, spoločne si vybudovať domov, mať niekoho, na koho sa dá oprieť v čase núdze a mať niekoho, s kým zdieľať radostné okamihy. To je zmyslom rodiny. Všetky tieto atribúty rodiny môžeme premietnuť do verejnej rodiny, do miestneho partnerstva. Úcta a rešpekt ku všetkým obyvateľom v rámci verejnej rodiny je prvým základným predpokladom tvorby partnerstva. Len z tejto úcty a rešpektu môže vzniknúť dlhodobé partnerstvo, ktoré nebude mať za cieľ len dosiahnutie určitých krátkodobých cieľov – komunitný audit, ale tiež vybudovanie silnej miestnej komunity s množstvom sociálnych vzťahov a väzieb. Auditná skupina musí určiť, či má potrebné kompetencie a zdroje na realizáciu auditu, napr. písanie správ, terénny výskum a pod. Možno bude musieť zainteresovať nových členov, ktorí tieto kompetencie majú alebo sa rozhodne zamestnať expertov. Pre skupinu bude užitočné sieťovanie s inými komunitami, ktoré audit realizovali, na výmenu informácií a nápadov.

Prvým krokom v komunitnom audite je časový a obsahový plán. Nasleduje hľadanie vhodných metód zhromažďovania informácií. Auditná skupina by mala mať na pamäti, že množstvo informácií už môže existovať (sekundárne údaje), čo zníži jej pracovnú záťaž. V teréne bude skupina získavať primárne dáta, a to napr. prieskumom verejnej mienky formou dotazníka, štruktúrovaného rozhovoru, skupinovej diskusie a pod. Po spracovaní výsledkov ich predstaví členom komunity, aby ich mohli zvážiť. Jednou z možností prezentovania výsledkov auditu je písaná správa. Všetky domácnosti v komunite by mali, ak je to možné, dostať kópiu komunitného auditu, aspoň v skrátenej verzii. To sa dá dosiahnuť kombináciou rôznych metód (Henderson, Thomas 2007):

- verejné stretnutie, či spoločenská udalosť na uvedenie správy;
- doručenie kópie do každej domácnosti v komunite;
- sprístupnenie kópií v miestnych obchodoch, miestach stretávania sa komunity a pod.;
- zabezpečenie, že každá organizácia, inštitúcia či služba v komunite dostane jednu kópiu;
- informovanie o tom, kde je správa dostupná, v miestnych médiách a na webových stránkach;
- sprístupnenie správy na komunitných a spoločenských udalostiach.

Po završení procesu komunitného auditu ba sa malo konať akčné plánovanie pre komunitu, ktoré by vychádzalo z jeho zistení. Vytvorená auditná skupina, spojená partnerstvom, sa bude aj do procesu plánovania s určitosťou zapájať. Je tak veľmi pravdepodobné, že sa budú v plnom rozsahu reflektovať potreby komunity a v konečnom dôsledku dôjde k ich naplneniu.

Záver

Renesancia miestnych komunít pripravuje inštitucionálny základ pre vznik a podporu občianskej angažovanosti a teda aj pre rozvoj sociálneho kapitálu, ktorý potom opačne zvyšuje efektivitu miestnej samosprávy. V podmienkach Slovenska, kedy v dôsledku globálnych zmien spoločnosti, došlo k individualizácii sociálnych vzťahov, ktorá vyústila až do sociálnej izolácie členov komunity, sa ukazuje jediná cesta. Tou je zvýšená aktivita zo strany samosprávy s priamou podporou angažovanosti miestnej komunity. Potrebná je stimulácia komunity na participácii formou investícií do jej sociálneho kapitálu t.j. sociálnych sietí a vzájomnej dôvery. Dôležitú úlohu pri tom môžu zohrávať vhodne využité informačno-komunikačné technológie. Ako príklad vhodne zvolenej stratégie podpory vzniku a fungovania miestnej komunity, prostredníctvom neformálneho vzdelávania zo strany miestnej samosprávy, môže byť pripravovaný komunitný audit. Vytvorenie auditnej skupiny, jej podpora s cieľom vytvorenia partnerstva v komunite, ktoré bude trvať dlhšie ako len počas spracovania komunitného auditu, sa zdá vhodnou alternatívou k silnému a charizmatickému starostovi, po odchode ktorého z funkcie hrozí, že sa komunita opäť rozpadne.

Poznámka

Príspevok vznikol vďaka grantu MŠVVaŠ SR Vega 1/0757/17 Verejná správa ako poskytovateľ verejných služieb sociálneho štátu – využitie zahraničných skúseností pre reformy v Slovenskej republike.

Literatúra

ADAMSON, D., BROMILEY, R., 2008. *Comunity Empowerment in Practice: Lessons from Communities First*. York: Joseph Rowntree Foundation.

COCHRANE, A., 1994. Managing Change in Local Government. In *Managing social policy*. London: SAGE Publications, s. 141-162. ISBN 978-0-8039-7768-6.

DABINETT, G., 2000. Regenerating communities in the UK: getting plugged into the information society? In *Community Development Journal*. Vol. 35, no. 2, s. 157-165. ISSN 0010-3802.

GAJDOŠ, P., PAŠIAK, J., 2008. *Sociálne zdroje lokálneho a regionálneho rozvoja*. Bratislava: VEDA, ISBN 978-80-8554-453-4.

HENDERSON, P., THOMAS, N.D., 2007. *Zručnosti komunitnej práce v susedstvách*. Nitra: Centrum komunitného rozvoja. ISBN 978-80-969638-4-3.

MATTHEWS, P., 2016. Social media, community development and social capital. In: *Community Development Journal*, Vol. 51, no 3, s. 419–435. ISSN 0010-3802.

PACKHAM, C., 1998. Community auditing as community development. In *Community Development Journal*. Vol. 33, no. 3, s. 128-146. ISSN 0010-3802.

PHILLIPS, D., BERMAN, J., 2001. Social quality and community citizenship. In *European Journal of Social Work*. Vol. 4, no. 1, s. 17-28. ISSN 1468-2664.

PUTNAM, R.D., 1995. Bowling Alone: Americas Declining Social Capital. In *Journal of Democracy*. Vol. 6, no. 1, s. 65-78. ISSN 378-9700.

ROCHOVSKÁ, A., MAJO, J., KÁČEROVÁ, M., 2014. Súčasná realita vzťahov na slovenskom vidieku: Vidiecke komunity v ohrození alebo kapitalizmus pretvára sociálne vzťahy na dedine. In *Miestne komunity. Odras spoločenského vývoja po roku 1918 na charakte a štruktúre miestnych komunit na Slovensku*. Banská Bystrica: Centrum vedy a výskumu UMB, s. 39-55. ISBN 978-80-557-0231-5.

ŠERÁK, M., 2009. *Zájemové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-551-6.

Adresa autoriek

Mgr. Gizela Brutovská, PhD.

Technická univerzita v Košiciach

Katedra spoločenských vied

Vysokoškolská 4

042 00 Košice

E-mail: gizela.brutovska@tuke.sk

PhDr. Daniela Hrehová, PhD., MBA

Technická univerzita v Košiciach

Katedra spoločenských vied

Vysokoškolská 4

042 00 Košice

E-mail: daniela.hrehova@tuke.sk